

Crtež u povijesti umjetnosti

Crtež u povijesti umjetnosti kao znanosti o likovnim umjetnostima sa slikarstvom, kiparstvom i arhitekturom kao svojim osnovnim granama, ima veliku i raznoliku primjenu. No ono područje povijesti umjetnosti gdje je bilo kakvo znanstveno istraživanje potpuno nezamislivo bez crteža (nacrt) jest povijest arhitekture. Jedino arhitektonski nacrti, naime, kao precizan prikaz postojećeg stanja građevina, mogu s jedne strane dati cjeloviti uvid u sve njihove značajke (nesagledive okom ili fotografijom), čime olakšavaju i donošenje znanstvenih zaključaka. S druge pak strane, navedeni znanstveni zaključci, uz tekstualan opis, najzornije se mogu ponovno interpretirati upravo pomoću nacrti i crteža (rekonstrukcije izvornog izgleda povijesnih građevina, prikazi faza nastanka i valorizacije, pregledi tipologije i sl.). Istodobno arhitektonski nacrti ostaju najkonkretnijim svjedočanstvom nekadašnjih stilskih vrijednosti arhitekture i u onim slučajevima, kada su veći ili manji dijelovi starih građevina naknadno uništeni, pružajući osnovni dokument za njihovu obnovu i restauraciju.

Uz niz institucija u Hrvatskoj, koje primjenjuju i razvijaju izradu nacrti povijesne arhitekture, ističe se Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu, u kojem, kao središnjoj znanstvenoj usta-

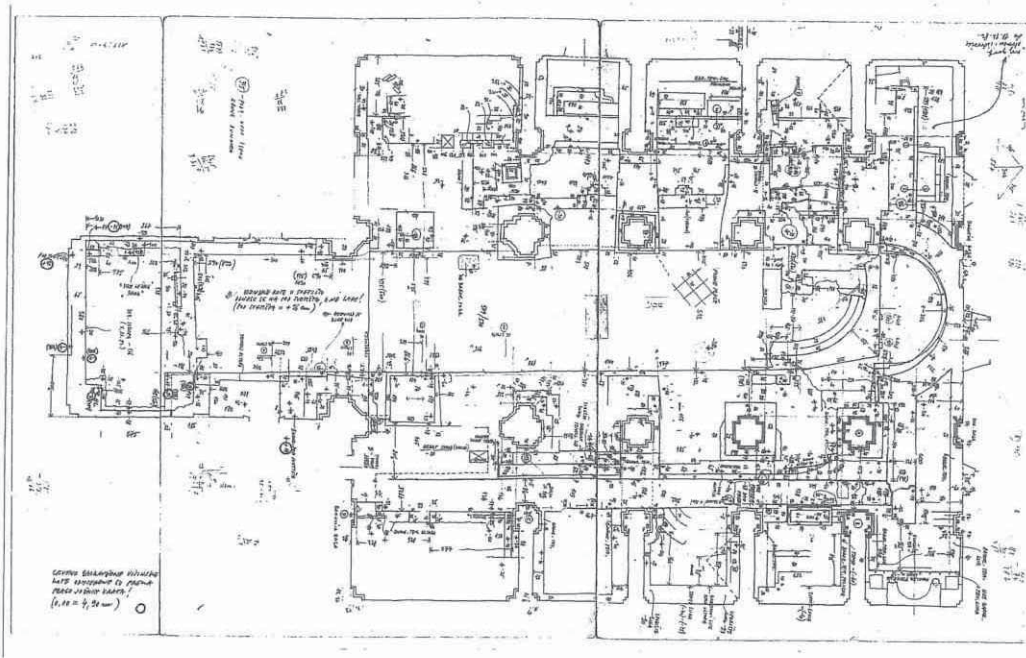
novi za istraživanje umjetničke baštine Hrvatske od antike do danas, s povijesti urbanizma i arhitekture kao posebno važnim odjelom, taj segment znanstvenog rada već više od trideset godina razrađuje niz stručnjaka, rezultirajući bogatom arhitektonskom dokumentacijom, pohranjenom u Institutu i velikim dijelom objavljenom u brojnim znanstvenim publikacijama.

Iz te obimne građe, ovom prilikom izdvajamo karakteristične primjere koji najzornije mogu ilustrirati ulogu crteža u povijesti umjetnosti - od terenskih skica koje su prethodile izradi svakog nacrti, preko tlocrta cijeloga grada kao naj-složenijeg oblika arhitektonskog nacrti i bitnog preduvjeta za istraživanje neke povijesne jezgre, nadalje tlocrta arheološki istraženih kompleksa čiji su ostaci tek grafičkom interpretacijom povezani u jasne povijesno-stilske slojeve, pa sve do prikaza arhitektonskih i figurativnih detalja gdje crtačka vještina u užem smislu najviše dolazi do izražaja.

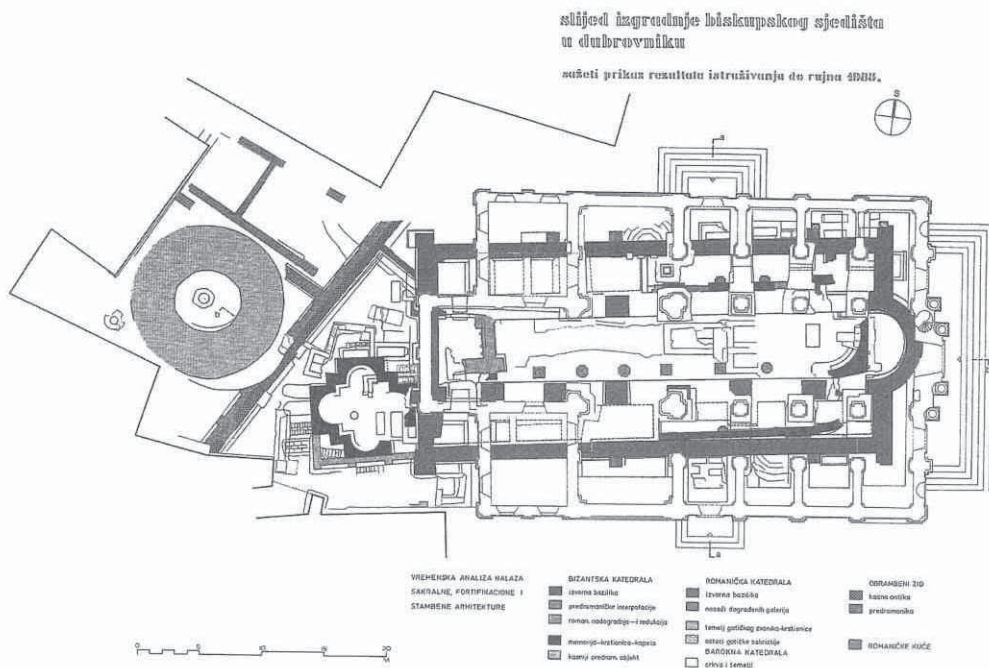
Slijedi pregled izložaka koji su na izložbi predstavljali crtež u povijesti umjetnosti.

Red. br. 1

1. Prostoručna snimka arheoloških nalaza ispod dubrovačke katedrale

1. Prostorna snimka arheoloških nalaza ispod dubrovačke katedrale

2. Katedrala u Dubrovniku, arheološki nalazi i slijed izgradnje biskupskog sjedišta

3. Dubrovnik, tlocrt grada na razini prizemlja

2. Freehand Drawing of the Archaeological Finds Beneath the Dubrovnik Cathedral
3. Ivan Tenšek, Dubrovnik, 1981-83.
4. Terenski crtež u olovci veličine A3
5. Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
6. Terenska prostoručna skica arheoloških (građevnih) nalaza bizantske i romaničke katedrale s mjernim podacima što prethodi izradi arhitektonskih nacrtu u određenom mjerilu
7. /
8. Katarina Horvat-Levaj, Ivan Tenšek

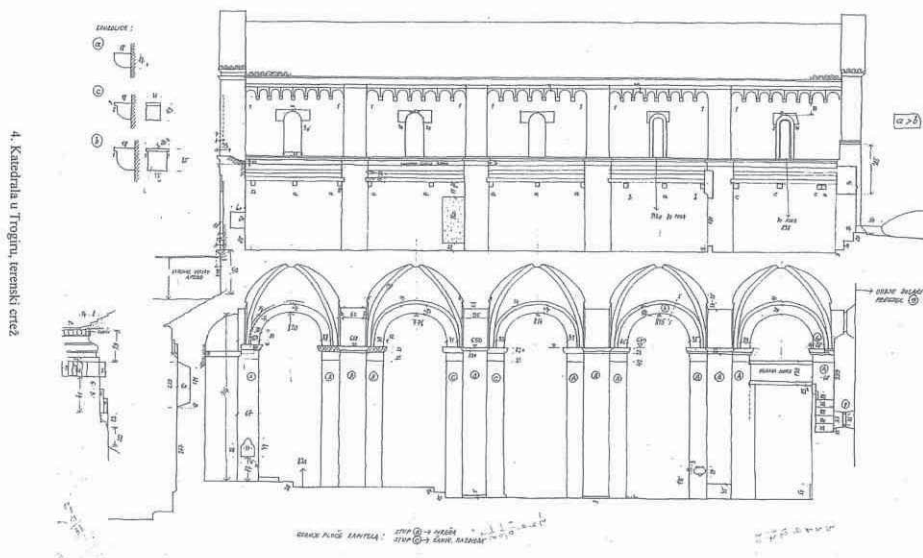
Red. br. 2

1. Katedrala u Dubrovniku, arheološki nalazi i slijed izgradnje biskupskog sjedišta
2. The Cathedral in Dubrovnik, Archaeological Finds and Sequence of the Diocesan Seat Construction

3. Ivan Tenšek, Dubrovnik, Zagreb, 1981/86.
4. Tuširani nacrt na pausu i razrade na fotokopijama
5. Institut za povijest umjetnosti, Zagreb
6. Rezultati arheoloških višegodišnjih istraživanja i prikaz slijeda izgradnje biskupskog sjedišta, tlocrti u mjerilu 1:100. Arheološka istraživanja vodilo i znanstveno obradio Josip Stošić.
7. Josip Stošić, Prikaz nalaza ispod katedrale i Bunićeve palače u Dubrovniku, HAD, sv. 12, Zagreb, 1988.
8. Katarina Horvat-Levaj, Ivan Tenšek

Red. br. 3

1. Dubrovnik, tlocrt grada na razini prizemlja
2. Dubrovnik, Town Ground Plan, Ground-Floor Level
3. Snimali na terenu: V. Kohout, P. Kuchar, D.

4. Katedrala u Trogiru, terenski crtež

Leinert, Z. Mahmet, B. Marković, D. Medvedec, M. Perušić, I. Petrović, I. Prtenjak, D. Stepinac, I. Tenšek, D. Thumm, iscrtao Ivan Tenšek, Dubrovnik, Zagreb, 1967/70.

4. Tuširani nacrti na pausu u mjerilu 1:100

5. Institut za povijest umjetnosti, Zagreb

6. Tlocrt prizemlja povijesne jezgre Dubrovnika sa zidinama

7. Milan Prelog, Dubrovnik, Radovi Instituta za povijest umjetnosti, 1/2, Zagreb, 1972.

8. Katarina Horvat-Levaj, Ivan Tenšek

Red. br. 4

1. Katedrala u Trogiru

2. Trogir Cathedral

3. I. Tenšek, 1973.

4. Terenski crtež u olovci veličine A3

5. Institut za povijest umjetnosti, Zagreb

6. Terenski crtež s mjernim podacima kakav

prethodi izradi arhitektonskog nacrtu u određenom mjerilu

7. /

8. Katarina Horvat-Levaj, Ivan Tenšek

Red. br. 5

1. Radovanov portal katedrale u Trogiru

2. The Portal of the Trogir Cathedral by Radovan

3. Ivana Valjato-Vrus, Zagreb, 1977.

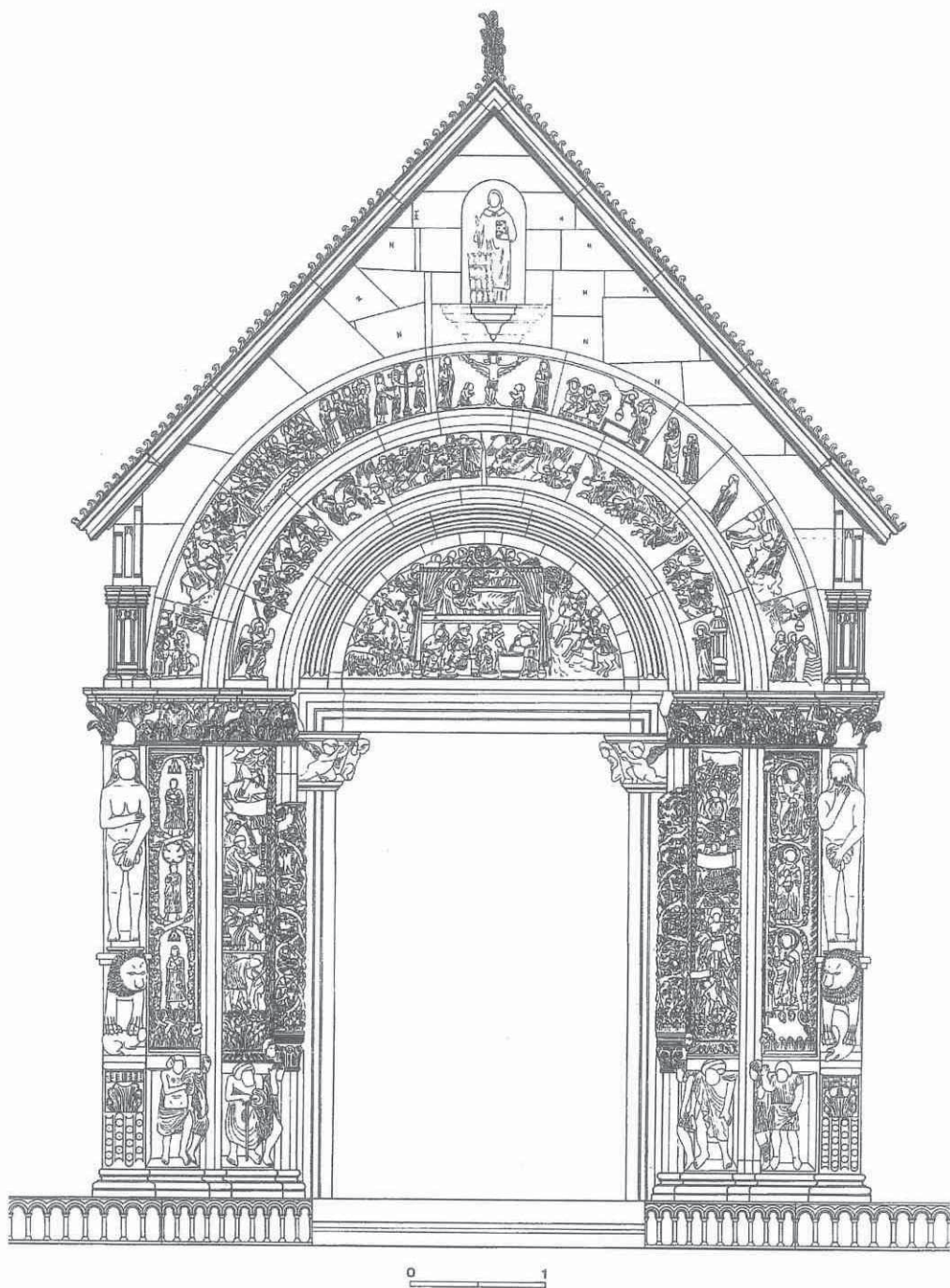
4. Tuširani nacrti na pausu veličine A2 u mjerilu 1:20

5. Institut za povijest umjetnosti, Zagreb

6. Izgled postojećeg romaničkog portala, frontalni pogled i dva bočna; iscrtano na fotogrametrijskoj podlozi i pomoću detaljnih fotografija

7. Josip Stošić, Trogirska katedrala i njezin zapadni portal, Majstor Radovan i njegovo doba, Trogir, 1994.

8. Katarina Horvat-Levaj, Ivan Tenšek

5. Zapadni portal katedrale u Trogiru